

3. Vědecký styl

Jak napsat vědecký text

Zásady zpracování vědecké práce
pro 2. ročník BOZO, PÚPN, LS 2011

Dobře napsané odborné sdělení

Ačkoli neexistují jednoznačná kritéria pro to, jak napsat dobrý román nebo dobrou báseň, v odborné literatuře je tomu jinak.

1. Odborné pojednání je **věcné**.
2. Odborné pojednání je napsáno dobře tehdy, dokázal-li autor podat svoji myšlenku **přesně, stručně a srozumitelně**.

Věcnost

- **Důraz na fakta:**
 - Popisují, co se stalo, co jsem zjistil a změřil
- **Snaha o co největší objektivitu postoje:**
 - Vyhýbám se subjektivním komentářům (Nepopisují, co se líbí nebo nelíbí mně nebo jiným)
- **Emocionální neutralita:**
 - Vyhýbám se emocionálně zabarveným formulacím

Příklady

Jsou tyto příklady věcné? (Obsahují fakta?)

- V Druhé knize Mojžíšově se píše o tzv. egyptských ranách. Jedna z nich spočívala v tom, že se zkazily vody v Egyptě. Podle starozákonního příběhu se potoky, řeky i jezera „proměnily v krev“ a lidé marně hledali pitnou vodu.
- Masový výskyt sinic způsobuje rozkolísání kyslíkového režimu ve vodě, vyvolává kožní alergie u citlivých jedinců a znesnadňuje úpravu vody na pitnou.

Příklady

Který úryvek je napsán věcně? (Objektivita, emocionální neutralita)

- Přivoněla si ke květině a usmála se. Co se jen načekala, až se ten nádherný květ rozvine!
- Osivo šťovíku krmného je drobné, a proto nesmí být zaseto hluboko. Za optimálních vláhových podmínek se doporučuje setí do hloubky 1,5 cm.
- Do produkce biomasy se možná pustí i Jaromír Kodýtek z Napajedel. „Pro zemědělce je to zajímavá příležitost, vážně o tom uvažuji,“ svěřil se.

Další požadavky na vědecký text

- **Přesnost (jednoznačnost)**
 - Vhodná terminologie
- **Stručnost (jednoduchost)**
 - Co nejjednodušší a nejkratší formulace (nesmí být na úkor srozumitelnosti!)
- **Jasnost (srozumitelnost)**
 - Logické členění: od známých faktů postupují k novým bez logických skoků

Přesnost (jednoznačnost)

Používej slova, která co nejpřesněji vyjadřují význam.

- **Vhodná terminologie**
 - Pro tentýž jev nebo tutéž věc používej stále téhož pojmu! Synonyma patří do beletrie.
- **Nepoužívej fráze!**
 - Tj. neopisuj bezmyšlenkovitě celé věty!

Přesnost 2

- **Užití slovesných časů:**

- Minulý čas pro jevy či věci, které se staly či byly pozorovány v minulosti (metody, výsledky)
- Přítomný čas pro jevy a věci, které mají obecnější platnost (rešerše, diskuse).

Příklady

Který z uvedených příkladů se hodí do rešerše a který do popisu vlastní práce?

1. Nadzemní biomasu rostlin jsem stanovil destruktivní metodou.
2. Nadzemní biomasa rostlin se stanovuje destruktivní metodou.
3. Nadzemní biomasa rostlin byla stanovena destruktivní metodou.

Stručnost

- Odborná publikace má být co nejkratší (při zachování srozumitelnosti)
 - Nepatří do ní obecné pravdy, odbočky, zbytečné podrobnosti
- Úspornost ve vyjadřování:
 - Dej přednost kratšímu slovu před delším, kladné formulaci před zápornou

Příklady nadbytečných slov

- Skutečný problém
- Nezvratný důkaz
- Zásadní podmínka
- Cenná informace
- Naprostá pravda
- Úplně totéž
- Zhola nemožný
- Ne zcela správný
- Zelené barvy
- Malé velikosti
- Jsou ve skutečnosti

Příklady nadbytečných slov

- Skutečný problém = problém
- Nezvratný důkaz = důkaz
- Zásadní podmínka = podmínka
- Cenná informace = informace
- Naprostá pravda = pravda
- Úplně totéž = totéž
- Zhola nemožný = nemožný
- Ne zcela správný = nesprávný
- Zelené barvy = zelený
- Malé velikosti = malý
- Jsou ve skutečnosti = jsou

Příklady

Zestručněte!

(Které obraty z úryvku lze vypustit, aniž se změní význam?)

- Na daném zkoumaném místě severně od Třeboně v zátopové oblasti rybníka Rožmberka se nachází od nepaměti kulturně neobhospodařovaná lokalita. Dle hodnocení se jedná spíše o mokřejší louku s malým zemědělským významem.

Příklady

Zestručněte!

- Na daném zkoumaném místě severně od Třeboně v zátopové oblasti rybníka Rožmberka se nachází od nepaměti kulturně neobhospodařovaná lokalita. Dle hodnocení se jedná spíše o mokřejší louku s malým zemědělským významem.
- Zkoumaná lokalita se nachází severně od Třeboně v zátopové oblasti rybníka Rožmberka. Jedná se o neobhospodařovanou mokrou louku s malým zemědělským významem.

Srozumitelnost

1. Správné užití odborných termínů

- Odborný výraz musí být jednoznačný
 - (tj. jeho použití musí být jednotné, jinak musím definovat, co daným výrazem v textu rozumím)
- Odborné výrazy musí čtenář znát
 - (jinak jejich obsah musím definovat - vysvětlit)
 - Sice se nemusíme obávat, že by oponent práce neznal použité termíny, ale sami v nové problematice můžeme tápat...

Tip: Do práce můžete začlenit kapitulu „Vymezení hlavních pojmů“, „Přehled použité terminologie“ apod.

Srozumitelnost

2. Správné užití českého jazyka

- Spisovná čeština!
 - Volba slovní zásoby
 - Pravopis: automatická kontrola
 - Interpunkce
 - Cizí slova: ověřte si pravopis!
 - Nechte si výsledný text zkontrolovat po jazykové stránce!

Příklad

Navrhněte tři možné opravy úryvku:

- Biomasa všech rostlin byla nandána do předem připravených sáčků, ve kterých nechybělo označení místem odběru, datumem a číslem daného vzorku.

Příklad

Navrhněte tři možné opravy úryvku:

- Biomasa všech rostlin byla **nandána** do předem připravených sáčků, **ve kterých nechybělo** označení místem odběru, **datumem** a číslem daného vzorku.
- Biomasa všech rostlin byla vložena do předem připravených sáčků označených místem odběru, datem a číslem daného vzorku.

Srozumitelnost

2. Logické uspořádání myšlenek:

Jaké informace do práce zařadím?

Jak je seřadím za sebou?

Osnova:

Kapitoly (dílčí témata)

Odstavce (jednotlivé myšlenky)

V rámci každého dílčího tématu postupují od známých faktů k novým bez logických skoků

Srozumitelnost

Logické propojení myšlenek:

vztahy mezi myšlenkami (informacemi)

- **Stavební kameny textu:**

Slova → věty → odstavce → kapitoly

- **Spojující obraty jsou důležité**

pomáhají sledovat vztahy mezi myšlenkami.